

Ambitioner for børneliv og -trivsel i Vejle Kommune

Et notat udarbejdet af

Leif Vestergaard Pedersen

Anne Sofie Stjernholm

Søren Fjordside

med inspiration fra en baggrundsgruppe bestående
af pædagoger, lærere og tillidsfolk

2020

Ambitioner for børneliv og -trivsel i Vejle Kommune

Vejle Kommune skal være en endnu mere attraktiv kommune at flytte til og bo i. For de fleste er det afgørende, at børnene trives og udvikler sig godt. En kommune, der kan sikre det, er en attraktiv kommune for børnefamilier. Men det er også en kommune, der er forberedt på fremtiden. Børn, der er i trivsel og læring, får færre problemer og er mere velfungerende som voksne.

Det må imidlertid erkendes, at Vejle Kommune lige nu er i et historisk spare-eksperiment, der rammer børnenes hverdag og trivsel.

I børneinstitutionerne er der i de sidste 15 år brugt færre midler pr. barn på trods af, at der til pædagogerne stilles større krav og pålægges flere opgaver, og samtidig er der kommet flere børn med udfordringer i institutionerne. Der er klart færre pædagoger i direkte kontakt med børnene end for 15 år siden.

Hvad angår folkeskolen i Vejle Kommune er klassekvotienten steget med 25% siden kommunalreformen: I 2005 var klassekvotienten på 20,6 – i 2018 var den 25,4. Samtidig er antallet af elever med særlige vanskeligheder, som skal inkluderes i skolen, steget. Udgifter til folkeskolen i Vejle Kommune for 6-16-årige elever er faldet med mere end 20%: Fra ca. 58.000 kr. i 2005 til 47.500 kr. i 2018 (i faste priser).

Det er sket samtidig med, at børnelivet har ændret sig hurtigt, og vilkårene også har ændret sig. Børnefamilierne oplever sig mere presset med en dagligdag med sociale medier, og hvor arbejdslivet fylder meget mere.

Der er flere og flere børn med diagnoser og flere og flere børn, der ikke kan deltage i kommunens normaltilbud. I følge en opgørelse fra KL er andelen af 15-årige i Region Syddanmark, der har en diagnose fra hospitalspsykiatrien, næsten fordoblet siden 2010. I dag har næsten 10% af alle 15-årige en psykiatrisk diagnose.

Børn har brug for voksenkontakt og nærhed. Det handler om øjenkontakt, opmærksomhed og voksendeltagelse. Voksenkontakt er vigtigt for alle børn. I institutionerne er det helt afgørende for de børn, der ikke er vant til at få meget voksenkontakt til hverdag. Jo yngre børnene er, desto vigtigere er kontakten. Men pt. prioriteres kontakten og relationen mellem børn og voksne ikke højt nok.

Det er et historisk eksperiment med børneliv og trivsel. Desværre er det et eksperiment, som kan blive meget dyrt på den lange bane, både menneskeligt og økonomisk.

Psykologer slår fast, at de første år i et barns liv er de vigtigste, og at det er svært at rette op på senere, hvis barnet ikke trives og får tilstrækkeligt voksenkontakt tidligt i livet. Også økonomisk kan en tidlig indsats betale sig.

I institutionerne og i skolen er der simpelthen for få voksne om børnene til, at der kan blive tilstrækkelig voksenkontakt for børnene.

Det skaber utryghed og usikkerhed hos børnene, og muligheden for at stimulere og udfordre børnene i institutionerne bliver begrænsede. Det gør, at flere børn fra starten får det svært, og det

kan mærkes i børnehaven, hvor der nu skal repareres på problemer, der er opstået hos nogle af børnene, samtidig med at alle børnene skal udvikle sig og forberede sig til skolen. Flere børn bliver ikke helt klar til skolen, og nogle slås stadig med ”småbørnsproblemerne”. Det belaster lærerne, skolen og undervisningssituationen meget.

Det er en negativ spiral, som skal brydes. Vi skal undgå, at børneproblemer starter i vuggestuealderen. Og vi skal hurtigt hjælpe de børn, der har store problemer – om nødvendigt med særtilbud – når det er til gavn for barnet selv og de andre børn.

Lad os gøre Vejle Kommune til en kommune, der investerer i at bryde den negative spiral. Det vil gøre kommunen populær for børnefamilier og indebære mange positive gevinster, både menneskeligt og økonomisk.

Ambitioner for børnehaver og vuggestuer i Vejle Kommune

Børnehaver og vuggestuer i Vejle Kommune skal være kendt for være nogle af landets bedste til at skabe trykthed og god opvækst, der gør børnene bedre rustet til læring, uddannelse og fremtid.

Det skal gøres ved at fokusere på 3 vigtige initiativer:

1. Fokus på kontakt til børnene
2. Bemanning på et betryggende niveau
3. Særlige problemer kræver særlig indsats

1. Fokus på kontakt til børnene

Det kan være fornuftigt at bruge test, læreplaner og andre systemer. Men alle sådanne systemer tager tid fra samvær og samspil med børnene. Derfor skal ambitionen være, at Vejle Kommune kun gør det testarbejde m.v., der er nødvendigt. Nødvendigt fordi det vurderes at være et afgørende pædagogisk værktøj i forhold til enkelte børn, eller nødvendig fordi lovgivningen kræver det. Fremfor sprogtest og læreplaner m.m. for alle børn skal vi have tillid til pædagogernes vurderinger. Det vigtige er, at så meget som muligt af pædagogernes tid rettes mod aktiviteter og indsatser for børnene.

2. Bemanning på et betryggende niveau

Et flertal i Folketinget er enige om at indføre minimumsnormeringer i daginstitutionerne fra 2025. Vejle Kommune bør gå foran og give daginstitutionerne en bedre bemanning tidligere, så vi hurtigere kan give børnene en tryk og udviklende dagligdag. Det vil koste en del penge i starten, men når det bryder den negative spiral, kan kommunen spare penge i de kommende år på andre udgiftsområder.

I den minimumsordning der her tales om, er det pædagogers og dagplejemødres samvær med børnene, det handler om. Det betyder, at ledere, deltidspladser og pædagoger på kursus m.m. ikke skal tælles med. Vejle Kommune har selv beregnet, at det koster ca. 64 mio. kr. årligt.

3. Særlig problemer kræver særlig indsats

I de enkelte institutioner vil der både være meget velfungerende børn og børn, der har forskellige udfordringer, og det bør den normale bevilling til institutionerne afspejle. Desuden skal der være ekstra ressourcer, som de enkelte institutioner selv disponerer over til støttetimer, ekstra sprog- og motoriktræning m.m.

Men der er også børn, der har udfordringer i et omfang, som den normale bemanning ikke kan håndtere. I de situationerne må institutionen have hjælp i form af øget bemanning eventuelt med særlige kompetencer, eller muligheden for at specialtilbud kan tage over. Det skal ske, uden at adgangen til disse påvirker institutionens budget.

Ambitioner for folkeskolen i Vejle Kommune

Der er tre initiativer, som er påtrængende lige nu for at hæve kvaliteten i folkeskolen:

1. Færre lektioner og overførsel af de frigjorte resurser til flere støttelektioner eller sænkning af klassekvotienterne.
2. Ansættelse af flere lærere i skolen.
3. Revidere incitament-systemet for skoler og forvaltning, når det gælder børn med vanskeligheder.

1. Der kan opnås store kvalitetsforbedringer ved at omstrukturere, og det koster ikke noget.

Det gøres ved at annullere sidste lektion på skoledagen, hvor læringseffekten, ifølge de forskere, der har undersøgt det, alligevel er begrænset. De frigjorte resurser skal bruges på at støtte de elever, som har indlæringsproblemer.

At de lange skoledage ikke har haft den ønskede effekt på indlæringen, påpeges i den nyligt offentliggjorte evaluering af folkeskolereformen fra 2014.

Allerede inden reformen blev vedtaget, advarede forskere om, at der ikke var evidens for, at en forlængelse af skoledagen ville øge indlæringen. Det har evalueringen nu bekræftet efter de første 6 år med folkeskolereformen.

Der er naturligvis også andre årsager til den manglende indlæring. Især 3 skal nævnes:

- De meget høje klassekvotienter og meget få støttelektioner
- Den øgede inklusion af elever med behov for ekstra hjælp (uden at der er fulgt de lovede og nødvendige ressourcer med)
- Antallet af elever med diagnoser er steget markant (jf. redegørelse fra KL)

Får vi mindre klassekvotienter eller et øget antal støttelektioner til hjælp for de børn, der har svært ved at følge undervisningen, får lærerne større mulighed for at gennemføre en undervisning til gavn for de "almindelige" elever og desuden større mulighed for at tilrettelægge en undervisning, som udfordrer de dygtige elever.

2. Desuden skal der grundlæggende tilføjes skoleområdet yderligere midler, fordi der skal

ansættes flere lærere for at hæve kvaliteten i folkeskolen. Præcist hvor mange ressourcer der skal tilføjes er svært at klarlægge, men målet må i det mindste være at bringe skolen tilbage på omtrent det niveau, den havde ved kommunalreformen i 2006.

2. Et tredje vigtigt tiltag er at få revideret incitament-systemerne, så systemet indrettes efter, hvad der er den rette indsats for børnene.

Som systemet fungerer nu, straffes skolerne økonomisk, hvis de indstiller børn til undervisning på en skole med en anden og mere passende undervisning for dem. Fordelene ved dette er, at kommunen har mere styr på økonomien. Men systemet indebærer også en risiko for, at børn med særlige vanskeligheder ikke får den rette undervisning, og at den almindelige undervisning ofte bliver svær at gennemføre.

Det er meget vigtigt, at der indføres et system, som er indrettet således, at skolerne ikke straffes økonomisk for, at eleverne bliver tilbudt det mest passende skoletilbud for dem.

Konklusion

Igennem flere år har politik og økonomi på børne- og skoleområdet været præget af stram økonomistyring baseret på den antagelse, at en besparelse på området var det samme som en kommunal besparelse. Faglighed og erfaringer viser imidlertid, at en besparelse på området giver et øget pres på udgifterne på andre udgiftsområder både på kort og lang sigt. Det gælder både på det kommunale område og andre offentlige områder.

Ambitioner på børne- og skoleområdet må indebære en helhedsforståelse, hvor alle afledte konsekvenser medtænkes og indregnes.

Den Corona-tid, vi lige nu oplever, bekræfter i høj grad, at høje ambitioner på børneområdet gør en forskel. Siden genåbningen har lærere og pædagoger i dagspressen fortalt, at børnene trives langt bedre i mindre grupper med mere voksentid og mere plads. Der er langt færre konflikter børnene imellem, og der er børn med skolevægring og andre udfordringer, som viser en hel anden side af sig selv i de mindre grupper.

Et kvalitetsløft på børne- og skoleområdet koster. Men en del af udgiften vil være en investering, der kan tilbagebetales, når resultaterne viser sig. Det kræver ikke kun økonomisk styring, men også en helhedsorienteret ledelse på tværs af fagområderne i kommunen. Det bør en ambitiøs kommune kunne.

Det må være den mindste ambition, at kommunen på en række områder bringes op på det serviceniveau, der gjaldt før kommunalreformen.